

XXXV. — Budapest, 1900. november 3-án. — 44. sz.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanítók
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJEJENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: **EMBER JÁNOS,**

HOZ A LAP SZELLEMI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK.

Budapest, IX., Lillom-utca 31. sz. II. em. 12.

Kiadó a „HUNNIA“ NYOMDA,

HOVA AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK.

(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.

„HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA (SEBŐK és MŰNZ)

VI., Teréz-körút 3 szám.

1871. évi törvény a Magyar Királyságban érvényesülő
NÉPNEVELŐK
TÁRSA

KEZELÉS-UTASÍTÁSOK

A Népművelési Társaságok működéséről és feladatokról szóló törvény
1871. évi törvény

HIVATÁSOK KÖZLÖNYE

MAGYAR KIRÁLYSÁG

1871. évi törvény a Népművelési Társaságok működéséről és feladatokról szóló törvény
1871. évi törvény

Magyar Királyság

Magyar Királyság

Magyar Királyság

Magyar Királyság

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felolós szerkesztő: Ember János.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságának hiv. közlönye.	
Megjelenik e lap minden szombaton.	
ELŐFIZETÉSI ÁRA	
Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 „
Negyed évre	2 „
Hirdetések díja petit soronként 20 fillér.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz : Lilióm-utca 31. sz. alá küldendők.	
Előfizetések, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz : A „HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VALLALATHOZ : (VI., Teréz-körút 8. szám alá küldendők)	

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagilletményül kapják a lapot. — Tagsági s egyéb egyesületi ügyekben szivesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZÉVÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pénztárnokhoz VI., Szondi-utca 47. szám alá küldendők.

Vörösmarty-ünnep.

Tanítók és tanulók ünnepelni fognak a nemzet nagy tanítója születésének 100-ik évfordulója alkalmából. Ünnepelni fogják a nagy költőt, a ki a nemzetet a tetszhalál szomorú napjaiban bátorította, a jövőben remélni, hinni tanította s ünnepelni fogják a nemzetnek nagy nevelőjét, a ki népét a szózattal megajándékozta; a ki ezzel a szent énekekkel halhatatlan tényezőjévé lett a nemzeti nevelésnek.

A Szózat szerzőjét ünnepelni fogják azok a férfiak, a kiket arra rendelt a Gondviselés, hogy e magasztos költemény igéit egymást felváltó nemzedékek szívébe vessék; megtanítsák őket e költemény utmutatása szerint szeretni ezt a földet s ennek nemzetét.

A tanítókkal együtt fognak ünnepelni a tanítványok is, a népoktatási intézetek tanulói közül mindazok, a kik elég érettek már arra, hogy felfogják az esemény jelentőségét; megtudják érteni, mi je volt Vörösmarty annak a nemzetnek, a melynek ők reménységét képezik.

A terv szerint ezen a nagyszabásu hazafias ünnepen részt vesznek az összes népoktatási intézetek s a népoktatás szolgálatában álló összes tanári és tanítói szervezetek.

Az ünnep összeesik a halhatatlan költő szobrának felállítására irányzott országos mozgalommal, mely mozgalom sikere érdekében szintén megteszi a kötelességét az a tanítóság, mely mindenütt ott van, hol nagy és nemes dolgok érdekében tenni kell.

Tisztán azt az áldozatkészséget, melylyel a társadalom többi

osztályai adóznak a nagy költő és ember emlékének, a tanítóság a maga részéről nem tartja teljesen elegendő, hanem az alkalmat megragadva, a hazafias nevelés ügyének külön is szolgálni kíván a tervezett ünnep rendezésével.

Ezt a nemes ezélt, ezt a nemes törekvést mindnyájan szívből köszöntjük s ott leszünk, a hová bennünket „az ünnep szent szava hív.”

A fővárosi tanítóság megbántása.

F. é. szept. hó 29-én szerencsétlen véget ért érdemes veteránk kaptársunk, Baumann József iránt rótták le a tanítók a kegyelet adóját; a többek között ugyanezt cselekedte annak az iskolának tanító-tesztülete is, amelybe a Kozma Andor fiát bántó segédtanító be volt osztva. A rendes tanítók közül többen temetésre mentek s így a segédtanítónak (aki különben okl. polgári iskolai tanító is), munkája akadt az osztályban is. Torna-órát tartott az egyesített két 4-ik osztálynak, számszerint 97—98 tanulóknak.

A segéd-tanító, a ki csak néha foglalkozik tanítással, a kiről a gyermekek is tudták, hogy segéd s csak alkalmilag tanítja őket, nem tudta az igen nagy gyermekcsoportban olyan gyorsan biztosítani a tornázásnál feltétlenül megkívántató rendet s ez a körülmény a különben szelid kedélyűnek s a természettől gyöngéd lelkületűnek ismert fiatal embernek a nyugalmát kissé megzavarta. Kettős rendeket akarván formálni, egy gyermeket, a ki — valószínűleg szórakozottságból — nem tudta, hogy 1-es vagy 2-es számú-e ő, az arcán a kezével megérintett.

A megérintett gyermek a *Kozma Andor* fia volt

A tornázás tovább folyt, mintha mi sem történt volna. A azonban megbomlott, a nagy csoport egyik szélén egy fiú a másikra dobta az ugró-matrácot s egy harmadikkal „kicsiny a rakást” röktönzött. A tanítót ez a rendetlenkedés gyors cselekvésre indította; hozzájok ugrott, széthányta őket s a kezével egyikre, másokra, a harmadikra is ráhuzott 1-et—1-et. Így ért véget az emlékezetessé vált torna-óra.

A segédtanító nyugodtan ment haza, mint a ki az adott viszonyok között tőle telhetőleg jól végezte a dolgát. Nem is álmodta, hogy őt, a ki irtózik a durvaságtól, valaki a brutalitás vádjával illesse.

De hát a miről nem álmodott, megtörtént. Harmadnapon (okt. 1-én) ott termett *Kozma Andor* s miután „ez az a firma” titulussal illetve, szigoruan kérdőre vonta. Hogy merészelte az ő fiát, a *Kozma Ferencz* unokáját megérinteni; annak *Kozmának* az unokáját, a ki a botbűntetést az igazságszolgáltatásban eltörültette? A tanító nem „tagadott, nem hazudott” (mint *Tóth Béla* mondja), hanem beismerte a dolgot.

Sajnálátának adott kifejezést, bocsánatot kért. De Kozma hajthatatlan maradt; kimondta a sententiát, hogy lehetetlenné teszi, megfosztatja existenciájától s egyuttal véget vet a másoktól is hallott tanítói brutalitásoknak. Csak várta az alkalmat. Most itt van. Felszólítja a szüleket, hogy jelentkezzenek nála mindazok, a kiknek a gyermekeiket verik s úgy indítja meg az actiót. — Így adja elő az esetet az egyik fél, a másik meg azt mondja, hogy a szóban levő segédtanító 13 gyermeket pofozott fel abban az órában.

Kozma Andor szavát, a mennyire rajta állott, be is váltotta; a hatóságokat felkereste, az esetet fejelentette s „ezek — miként ő mondja — valóban nemes és emberséges módon nyugtatták meg.“ Ámde ő még sem nyugodott meg; mert nemcsak az illető segédtanítóval akart elbánni. De a hite szerint brutális többi tanítókkal is. Így született meg lelkében a gondolat, hogy nyilvánosan megrójjá őket. Ez a gondolat s a nyomát követő tett tehát nem a „jogos felháborodás“ következménye, mert az állítólagos brutális eset és az ismeretes vers megjelenése között több mint 3 hét tellett el. A „felháborodás“ akár „jogos“ akár jogtalan, nem tart ilyen sokáig; az indulat tünékeny. S az a vers nem állott, nem állhatott a szerkesztő asztalfiókjában, mert a Blaháné jubileuma a 21-ét meglöző héten volt.

Egyszóval itt nem felháborodásból, hanem hosszas meggondolásból eredő cselekedettel van dolgunk. Kozma Andor azt hiszi, talán adatai is vannak rája, hogy a budapesti tanítók brutálisak. Itt az alkalom, hogy véget vessen brutalitásuknak. Tehetné a rendes uton, a hol „megnyugtatták“, de jó lesz — gondolhatta magában — nyilvánosan is figyelmeztetni a hatóságot az ígért szép szavára. És figyelmeztette ilyeténképen:

Bár pofozza a szegénykét,
A rossz máju tanbetyár,
I.igylem a kis diákot,
Ki most elemibe jár.

Majd Blahánét dicsőítve, így zeng a lant:

Ennek magyar nótájától
Lett magyar:á Budapest.

Azután ismét a tanítókra teríti a vizes lepedőt:

Igaz, hogy kis iskolákban
Német nyelvnek nincs helye,
De azért nincs, mert a gyermek
Ugy sem boldogul vele.
Durva kosták ugy se tudják
Kis fejébe verni azt.

Ugy látszik, hogy az alatt a 3 hét alatt, a mely az eset óta eltelt, Kozma Andornak meggyőződésévé érlelődött, hogy az egész fővárosi

tanítószág durva és brutalis, jó lesz tehát egybe foglalni őket; mert ha egyes durva embereket akart volna megróni, a versírás technikájának mestere bizonyára megtalálta volna a kellő szavakat.

De Kozma Andor nem akarta erre a célra keresgélni a szót; mert megtalálta azt, a mi az ő gondolatát hiven fejezi ki. A ki olvasni tud, az látja, hogy a most elemibe járó kis diák Budapest 80 ezer gyerek népe, az a rossz máju tanbetyár annak 2000-nyi tanítószága. Ez világos beszéd.

Hogy azt a tanbetyáros 4 sort csak úgy lehet érteni, a mint írva van, azt a versnek fentebb idézett sorai kézzel foghatóvá teszik.

Ennek magyar nóvájától,

Lett magyarrá Budapest.

A tanítóknak ebben a magyarosodási latba semmi részök.

A német szót ki kell küszöbölni, mert a gyermek nem boldogul vele. Miért nem? Mert a „durva kosták“ nem tudják a fejébe verni. Kik ezek a durva kosták? Budapest összes tanítói, mert egyikük sem tudja a német szót a gyermek fejébe verni. „Tanbetyár“ és „durva kosták“ egyet jelentenek: *budapesti tanítószág*.

A fővárosi tanítószág tehát nem magyaráz bele a versbe semmit, midőn magára vonatkoztatja a reá vonatkozó sorokat. A főv. tanítószág nem fogja annak az egy embernek pártját — noha a pártfogást megérdemelné — nem azért veszi magára a bántalmat, hogy az általánosítás által azt az egy embert kimentse. Erről szó sincs. Magára veszi, mert ő van megbántva.

De vajjon lehet-e, van-e itt szó bántalomról?

Ha igaz, a mit Kozma Andor mond, hogy a főv. tanítószág brutalis, tudatlan és képtelen, akkor nincs sérelem. Az igazság lehet kellemtelen, de nem sérelem.

Igaz-e, hogy a főv. tanítószág a gyermekeket pofozó, rugdosó, gazemberező népség?

Mi, a kik figyelemmel kísérjük ennek a tanítószágnak a munkálkodását, úgy tapasztaljuk, hogy nem az. *A főv. tanítószág a maga egészében sokkal humánusabban bánik a gondjaira bizott gyerekekkel, mint a család, a melynek nevelési munkáját folytatja.* Akadhatnak közöttük egyes gyarlóbb emberek, a kik megfélekednek magukról, de az egész a durvaság, a brutalitás vádjával meg nem bélyegezhető.

A főv. tanítószág százaai soha sem nyulnak egy ujjal sem a gyerekekhez s a kik hozzányulnak, sem élnek általában vissza a fenytéssel. A ki visszaél, azzal nem vállal szolidaritást senki. Az megérdemelt sorára marad. Példák vannak rája.

Tény-e az, hogy Blaháné magyarosította meg — már a mennyire meg van magyarosodva — Budapestet s a tanítók e téren mit sem tettek? Talán nem egészen áll így a dolog. Blaháné énekelt és beszélt *azoknak, a kiket megértésére képesekké tettek a — kosták.* Ez a kostáknak nem érdemük. Nem. Csak kötelességük egy részét teljesítették, midőn ezt megtették.

Tény-e az, hogy a német szó azért nem megy a gyermek fejébe, mert a durva s tudatlan kostak nem tudják a fejébe verni? No ez sincs egészen így. Nem megy a fejükbe, mert *nem mehet.* És pedig ugyanolyan oknál fogva, a milyen oknál fogva tudós és finom professorok Baksay Sándornak, Eötvös Károlynak, Hentaller Lajosnak s másoknak nem tudták a fejébe verni a német szót.

Ha így áll a dolog, akkor bántalom érte a főváros tanitóságát s a sérelem visszautasítása jogosult.

Különösen jogosulttá vált a *Tóth Béla* tóditása után, a ki lefőzve az ideális anarchia apostolát jó Schmidt Jenő doktort, a gyakorlati anarchia igéjének lett hirdetőjévé.

Egy kissé meggondolva a dolgot, maga *Tóth Béla* is beismeri, hogy absurdum, a mit mond, hogy a gyermek üsse vissza tanítóját; az apának, anyának helyettesét. És mégis erőlködik e képtelenség védelmében. Ez a tanács, ez az erőlködés egy önmagába mód felett szerelmes, fényes, de inproductiv elmének sajnálatos eltévelyedése. Annyira absurd ez a dolog, hogy vitatkozni is bajos vele. Csak sajnálni tudom, hogy *Tóth Béla* az eredetiség látszatáért *ilyen* paedagogizálásra ragadtatta magát s hogy olyan löhétről beszél a fõv. tanitósággal. Felõle beszélhetnek a tanítók amit akarnak; õ róla „mûvei“ beszélnek.

Szó sincs róla, a *Tóth Béla* mûvei beszélnek; de nem sokat mondanak s azt a keveset is nagyon rövid ideig mondják. Körülbelül addig, a meddig *Tóth Béla* él. Mikor õ fizikailag meghal, egészen meghal, éppen úgy mint bármelyik közönséges — kosta; mert a *leszólás mûvészetével* nem foglalkozik az irodalomtörténet.

Nem jól mondtam. A kosta tovább el, mint *Tóth Béla*. Mert a kosta — még ha rá is talál néha huzni egyik-másik rakoncátlan nebulóra — általában több szeretetet, több gyöngédséget tanusít igen sok gyermek iránt, mint az apja és az anyja. S ennek a szeretetnek és gyöngédségnek egyes tényei a személylyel együtt éveken át élnek sok volt tanítványnak a szívében.

Ember János.

Meggondolatlan és illetéktelen tanács.

A magyar napisajtó egyik kiváló munkása, kit ismereteinek sokoldalúságán és gondolkodásának egyenességén kívül a toll mesteri kezelése is jellemez és akiről méltán feltételezhetjük, hogy írói működésében a közérdeket akarja szolgálni, a legközelebb mult napokban egy előtte teljesen idegen területen: *az iskolai nevelés nagy horderejű kérdéseinek egyikében, a fegyelmezés dolgában* nyilvánította véleményét és utbaigazitással szolgált a serdülő ifjuságnak, arra buzdítva azt, hogy alkalomadtán, azaz ha a tanító testileg fenyíti, üsse vissza ott, a hol éri és úgy, a hogy bírja.

A szerintem teljesen nem hivatott tanácsadó azon felett való megbotránkozásában, hogy az iskola a gyermeket testi fenytésben is részesíti, — amit ő sok szülövel együtt minden körülmény közt meg nem engedhetőnek tart — teljesen figyelmen kívül hagyja a tanító és tanítvány között létező azon viszonyt, mely szerint a tanító hivatva és kötelezve van tanítványa lelkületét, akaratát és egyéniségét irányítani fejleszteni és alakítani; míg a tanítvány szerepe a nevelésben az, hogy a nevelői behatásoknak engedve bizonyos dolgokhoz szokjék, bizonyos tulajdonságokat elsajátítson, a mhez első sorban akaratának alárendelése, vagyis feltétlen engedelmessége szükséges.

Figyelmen kívül hagyta a t. tanácsadó, hogy sok mindenféle szoktatásu, kényeztetett, rosszul nevelt, engedetlen, sőt romlott gyermek is kerül a népiskolába, a mely intézet köztudomás szerint nem válogathatja meg tanítványait, hanem kénytelen minden tankötelest befogadni és helyesen nevelni. Egyaránt tartozik gondolni, szoktatni, javítani és jóra való derék emberré képezni a helyes családi nevelésben részesülőket a fonák, rossz nevelésűekkel. Hogy ezen nagy feladatát chablon-szerű eljárásal nem képes megoldani, az minden helyesen gondolkodó művelt laikus előtt is kétségtelen; valamint az is bizonyos, hogy a nevelés nagy műve csak a neveléstudomány követelményei szerint létesülhet.

Es ha valaki — legyen az különben a legműveltebb elmék közül való, de a neveléstudomány terén tájékozatlan — sokoldalú tudásába bizakodva, a nevelés kérdéseiben, habár csak néhány odavetett kijelentésével tanácsot adni és irányítani akar: úgy az ne csodálkozzék, ha ezen szereplését a hozzáértők csak fölületes elbizakodottságnak, vészes izgatásnak tekintik, a mely veszedelmesen hasonlít a demagog szónokláshoz és jó következményekkel soha sem jár. Mert nem fogadhatom el helyesnek azt a föltevést, hogy a napi sajtó hivatása a köznévelésnek eminenter tudományosan elbírálandó kérdéseit, milyen pl. az iskolai fegyelmezés kérdése is, néhány vastag szólásmóddal elintézni és nyélbe ütni.

Nem tekintve azt, vajjon a szülői gondviselést és hatalmat képviselő tanító, mint a gyermeknek sok esetben egyedül hivatott nevelője, a fegyelmezésnek oly módját alkalmazta-e, mely szokatlansága mellett még tilos is, mikor a tanítványt testi fenytékben részesíti és nem vitatva ezen eljárás helyességét vagy helytelenségét, egyelőre a jeles író tanácsának következményeire utalok és kérdezem: Mily fonék és egészségtelen állapotok létesülnének az iskolában, ha az éretlen gyermek

lenne hivatva tanítója hibás és helytelen eljárását megtorolni? ha ő bírálná felül tanítóját és az ő belátására és elhatározására bíztnék, mit tartson magára kötelezőnek a tanító intézkedései közül és mit nem?

A nevelésben általában és az iskolai nevelésben különösen első követelmény, hogy a nevelő növendéke szemeiben a legfőbb tekintély legyen, kinek intézkedései meg nem felelhetnek.

Ezen tekintély megszerzése első sorban a tanító egyéniségétől, szeretetteljes, okos, helyes eljárásától függ ugyan, de megnehezíti annak bírását a család alaptalan féltése és oktalan beavatkozása a tanító eljárásába. Nem ritka az olyan szülő, ki a tanító leghelyesebb és legigazságosabb eljárását is gáncsolja, megszabni akarva, miként oktasson és neveljen a tanító, holott ezen dolgokhoz mit sem ért. Arra is van eset, hogy a gyermek helyét az iskolában a szülők akarják megállapítani. Vannak, kik rossz néven veszik, ha gyermekeiket az iskolai rendre szorítja a tanító, a kit részrehajlással, igazságtalansággal vádolnak és megtámadnak, ha a gyermeket nem osztályozza várakozásuknak megfelelően. Minden kényszer alkalmazását helytelenítenek. És vannak viszont olyan esetek is, mikor maga a szülő kíván a szükségesnél is nagyobb szigorot, kérve a tanítót, hogy fenytse a gyermeket testileg, verje meg, hogy „jobban tanuljon“, vagy hogy fogadjon szót otthon is stb.

Kétségtelen, hogy nehéz a tanító helyzete és hogy a legjobbbigyekezete mellett sem tehet eleget minden szülő várakozásának. De végre is nem az a feladata, hogy a sok, gyakran ellentétes várakozásokat ki-elégítse, hanem neki csak arra kell törekednie, hogy az ifjúságot helyesen nevelje és oktassa akkor is, ha ezt a közönség előítélete és oktalansága megnehezíti.

Hogy elégséges módot és eszközöket nyújt-e minden esetben a tanítónak a főváros iskoláiban érvényes fegyelmi szabályzat? ezt most nem akarom vitatni, de utalok az ifju nemzedék között egyre sürűbben észlelhető azon jelenségekre, melyek a társadalom erkölcsi színvonalának sülyedését okozzák elkerülhetlenül. Az igazságérzet eltompulása és ennek folyamánya: a tettetés és hamisság megszokása, a határtalan birvágy lábrakapása, minden tekintély tagadása és a vallási érzület hiányossága legerősebben az önzés rugóit mozgotják a gyermekben is. És ha nincs, a ki a családi és iskolai nevelésben okos szigorral elejét vegye ezen visszafejlődésnek, úgy a társadalmat erősítő kötelékek mindinkább lazábbak lesznek és ki-ki csak önmagának fog élni. Az emberiségi és hazafiui érzület elsatnyul, az erény üres fogalommá lesz és a közczélok és közérdek előmozdítása jámbor óhajítás, utolérhetlen eszmény marad csak.

Naponkint látjuk, hogy minden rétege a társadalomnak kizárólag csak anyagi érdekeivel törődik és épen nem válogatós az eszközökben, melyekkel magának előnyt biztosíthat. Életczélul az élvezést tüzi maga elé és többre becsüli a könnyű módon szerzett rövid élvezetet a komoly munkássággal fűszerezett, erkölcsös, okos életmódnál. Nagyobb értéket tulajdonít a jelen örömeinek mint egész jövőjének. A következményeket számba sem veszi, vagy pedig nem törődik velök és kész az élettel bármikor leszámolni, de vágyait fékezni nem képes. És ha ezen

bomláztó állapotok eredetét keressük, úgy azt a téves és hibás nevelési eljárásban találjuk, mely mindaddig nem eredményezheti a kívánatos sikert, míg a család oktalansága és előítélete az iskola munkáját paralyzálja.

Mert vastag tévedés a nagy közönség azon felfogása, hogy a tanító és tanítvány két egyenjogú tényező, mint akár a társadalom felnőtt tagjai, kiknek az életben egymás iránt ugyanazon jogaik és kötelességeik vannak és kiknél helyesen alkalmazható azon elv, hogy a mi nekem tilos, az nálad sem járja.

Ez csak a polgári és politikai életben van helyén, de végzetesen téves elv a nevelés terén és különben is képtelenségekre vezetne.

A rosszul nevelt és megrögzött tanítványnál a normális fegyelmezési eszközök eredménytelenek, míg a testi fenyték ultimo rativjának meg van a kívánt hatása. Ha azután az ily gyermeket a bár meg nem engedett, de egyedül célhoz vezető módon fegyelmeztetjük a tanító, úgy nemcsak hogy sérelem nem esik ez által a gyermekben, hanem végeredményében javára szolgál az, hasonlóul a beteg testből orvosi kés által fájdalmas műtéttel eltávolított szuette taghoz, melyet csak ezen módon lehet gyógyítani.

Ezek után, elismerve úgy a pädagogiai tanácsadó t. író nemes intencióját, valamint a Pesti Hirlapnak a hazai közoktatásügy iránt mindenkor tanusított figyelmét és jóakarátát, azon kérelemmel fejezem be soraimat, hogy iskolaügyi kérdésekről, hasonlóul más közérdekű ügyeknél követelt eljárásához, ezen téren jártas szakember által nyilvánítsa a jövőben véleményét.

Tanos Imre.

Tiltakozó gyűlések.

A „Pesti Hirlapnak“ az a kijelentése, hogy a Kozma Andor sértő verse csak az egyes durva tanítókra vonatkozik, nem elégitette ki a fővárosi tanitóságot, sőt a Tóth Béla beleszólása teljesen elmérgesítette a dolgot. Tiltakozó közgyűlés összehívását kívánták a Kaszinóban s a f. hó 27-ére összehívott igazgató-tanácsi gyűlésre ki is tüzte az igazgatóság a sérelem tárgyalását. Erre az alkalomra a tanítók százai gyülekeztek a Kaszinóba, hogy tanui és részesei legyenek a támadás visszautasításának. A tagok ily nagy számban való gyülekezését előmozdította egy harcziás hangú körlevél, mely az összes fővárosi tanítókat meghívta a gyűlésre.

Az izgatott sokaság türelmetlenül várta a történéndőket. Hét óra után Verédy Károly dr. a Kaszinó intéző igazgatójának javaslatára Brandtner Albin igazgató tanácsos választotta a gyűlés elnökévé. A tagok óhajára az elnökség megváltoztatta a napirendet s ezt a sérelmi ügyet tette az első helyre; felolvastatta az igazgatóságnak e tárgyban készített határozati javaslatát.

A határozati javaslat így szól:

„A magyar tanítók Kaszinója megütközéssel vette tudomásul azt a támadást, melylyel a Pesti Hirlap a fővárosi tanitóságot illetve és ezért

kijelenti, hogy amint eddigelé legjobb meggyőződése szerint vezette a rábizott tanuló ifjúságot, ugy ezentul is hü marad tradíciójához annál is inkább, mert minden dicsekvés nélkül elmondhatja, hogy eddigi működésével a szülők és hatóságok elismerését kiérdemelte. Abból, hogy egyes tanítók szórványosan kifogásolható eljárást tanúsítanak, senki sem formálhat jogot arra, hogy a tanítótság odaadó munkásságát megbélyegezze. Egyébiránt még e tekintetben is nyugodt lélekkel hivatkozhatik a tanítótság 30 éves múltjára, mert a tényleg kifogásolható esetek más testületekhez viszonyítva, eltörpülnek, főleg ha meggondoljuk, hogy a súlyosabb vádak átlag alaptalanoknak bizonyultak és az ártatlanul meghurczolt tanítókkal szemben a vádakát hivatalból, törvényeink hiányossága folytán, megtorolni nem lehetett.

A Kaszinó különben bizik a közvélemény irányítóinak igazságszeretetében, mely a főváros tanítótságát nehéz munkájában eddig is támogatta és ugy van meggyőződve, hogy ennek a munkásságnak eredménye, tanuló ifjúságunk neveltsége és értelmessége a Pesti Hirlap támadásainak jogosulatlanságát egymagában bebizonyítani képes. A főváros tanítótságának ügyeszeretét és tanítói megnevelői eljárását ugyan illetékes tényezők vannak hivatva felbírálni és ebbe készséggel bele nyugszik minden tanító, ámde amikor hü sáfárkodása daczára a legképtelenebb vádakát emelik ellene, kénytelen fölemelni tiltó szavát azzal, hogy a fővárosi tanítótság kötelességét hiven és szeretettel igyekszik teljesíteni és távol áll minden brutalitástól. Akik az ellenkezőt állítják, azok valótlan állítanak.

Végül pedig kimondja, hogyha a Pesti Hirlap támadásai csak azokra a tanítókra vonatkoznak, akik ezen lap állításai szerint durván bánnak a gyermekekkel, akkor a retorzió szüksége fönn nem forog. Minden más esetben azonban a gyűlöletes szállóigét visszaszármasztatja a kibocsátóknak“.

Minke Béla állt fel elsőnek szólásra. Higgadt beszéddel magyarázta, hogy a tanítónak igenis jogában áll a testi fenyegetéshez folyamodni alkalomadtán. Nemcsak természetadta joga ez, mint a szülő helyettesének, hanem törvényesen is fel van jogositva rá, a Kuriának egy 1882-ben, jan. 13 án kelt döntvényével. A szónok aztán erélyesen utasította vissza *Kozma Andor* és *Tóth Béla* támadását s végül azt javasolta, hogy fogadják el az elnökség által előterjesztett határozati javaslatot, mint amely a tanítói kar méltóságának higgadt hangjával teljesen megfelel.

Minke után *Ember János* jelentkezett szólásra. A támadás jogosulatlan voltát fejtegette s védte a f. v. tanítótságot a brutalitás vádja ellen. Szavai az izzó tömegben élénk visszhangra találtak. Felszólalásának lényegét részben a lapunk jelen számában „A f. v. tanítótság megbántása“ czim alatt közölt cikk tartalmazza.

Miután utána senki sem jelentkezett szólásra, az elnök a fentebb közölt határozati javaslatot az igazgató-tanács által elfogadottnak jelentette ki. Erre halk moraj támadt, majd hangosan is megnyilatkozott az elégedetlenség a tulnyomó számban megjelent fiatalabbak körében.

— Abczug! Nem kell a javaslat! Erősebb kell! Nem maradunk *tanbetyárok!* — Általános lett a teremben a kavarodás.

Egy fiatal tanító (*Kemény János*) székre ugrott s onnan kezdte

magyarázni az „ellenzék“ álláspontját, de szavai elnyelte a zaj, melyen át az elnök csengettyűje is csak erőtlenül hallatszott.

Az idősebbek kapacitálására végre alábbhagyott kissé a lárma s ekkor szóhoz jutott az ifjuság szónoka. Felpanaszolta, hogy közgyűlésre jöttek össze s most igazgató-tanácsi határozattal akarják kielégíteni őket. Követelte, hogy vegyék fel újra a vitát s hozzanak más határozatot.

Szavai nyomán újra kitört a vihar. Éles abczug s más indulatos kifakadások közben *Verédy* tanfelügyelő jutott szóhoz. Pár szóval megmagyarázta, hogy közgyűlést tartani nem lehetett, egyelőre be kell érni az igazgatótanács határozatával, mely azonban nem vágja utját, hogy a dologgal esetleg közgyűlésen is foglalkozzanak.

Utolsó szavait elnyelte harmadszor is a kitörő vihar. A békétlenek azt kezdték kiabálni:

Vonuljunk más terembe! Tartsunk gyűlést magunk közt! Válaszszunk elnököt!

Az abczugolásba harsány kiabálás és az odább tolt székek zaja vegyült bele, mert a békétlenek kezdtek kivonulni a teremből, de megálította őket *Rácskay* igazgató, felugrott egy székre s esendet kért. Közvetítő indítványt tesz, — így szólt. — Az igazgatótanácsnak — mondta — tökéletesen igaza van. Közgyűlést tartani nem lehet, sőt a Kaszinóban értekezlet sem gyülekezhetik össze, ha huszonnégy órával előbb be nincs jelentve. De azt senki sem tilthatja meg, hogy dolgunk végzetével itt maradjunk a magunk Kaszinójában és egy kissé beszélgessünk.

Első „beszélgetőnek“ *Hegedüs* Szigmond jelentkezett. Ha a tanítót ma — így szólt — tanbetyárnak nevezik, mert megütött egy gyermeket, holnap, úgy lehet, más titulust kap, mert egyes helyett kettőst adott a gyermeknek. Tanbetyárnak neveznek bennünket az irodalmi betyárok s ezt a nevet soha senki többé le nem veszi rólunk. S ha eltűrjük, ha nem élünk megtorlással, eljöhet az idő, hogy még külömb címeket kapunk, ha nem adunk minden tanulónak tiszta jeles bizonyítványt. Szenvedélyesen felelt azután arra a tanácsra, hogy a gyermek üsse vissza a tanítóját. Jaj annak az egyetemi professzornak, aki tiz esztendő mulva tanítani fogja a mai elemi iskolai nemzedéket. Mert ennek a tanácsnak a mérge beszívárog a gyermekek lelkébe s ha kijutnak a középiskola fegyelme alól, az egyetemen fogják inzutálni a tanárokat. Az a tanács, hogy a gyermek üsse vissza a tanítóját: az örültség és anarkia prédikálása.

Viharos zajban még két szónok beszélt, az egyik, *Tóth* Kálmán, a ki igen tartalmasan s a higgadtabbak nagy tetszése mellett védte az igazgatótanács határozatát. Neki nagy része volt benne, hogy az igazgató sokaság abba hagyta a — beszélgetést. A következő szónokot *Zsedényi* Edét már alig hallgaták.

Végre *Verédy* intéző igazgatónak azon kijelentésére, hogy kívánatra az alapszabályok értelmében a rendkívüli közgyűlést az igazgatóság össze fogja hívni, a „beszélgetés“ véget ért. A tagok széteszlottak s az igazgatótanács letárgyalta a folyó ügyeket.

Igy ért véget az első tiltakozó gyűlés

A második tiltakozó gyűlés *Minke* Béla elnöklete alatt f. hó 1 én volt.

A Kaszinó rendkívüli közgyűlést tartott ebben az ügyben. A nagy számmal megjelent tagok hangulata sokkal nyugodtabb volt, mint az első gyűlés alkalmával; látszott, hogy mindenki szabadulni óhajtana a nyomasztó helyzetből.

Fénypontját képezte a gyűlésnek Verédy Károly dr., a Kaszinó elnök-igazgatójának beszéde, a ki fényes elégtételt adott a megsértett tanítóknak, amidőn kinyilatkoztatta, hogy tapasztalata szerint a budapesti tanitóság távol áll a brutalitástól.

Bardócz Pál az igazgatóság javaslatát méltányolva, újból, elfogadásra ajánlja azt. A mi durvaság vádját illeti, felkéri Verédy Károly kir. tanfelügyelőt, hogy tapasztalatai alapján nyilatkozzék a tanítók működéséről.

Verédy Károly dr. 1869 óta kíséri figyelemmel a sajtót, de még ilyen kínos helyzetet teremtett támadásról nem tud. És ezt most kell látnia 30 év után, amely idő alatt ez a tanitóság a nyelvi összeforrasztás által rendkívüli szolgálatokat tett a nemzetnek. Tíz év óta kíséri éber figyelemmel Bpest népoktatását, 10 év óta olvassa az iskolaszékek jegyzőkönyveit, amelyeknek tagjai szülők is egyuttal és azok is évről-évre a sikeresebb tanításról s nevelésről tanuskodnak. Lelkesedést és ügyszeretetet lát ő a tanítók közt. Az, hogy egyes idegbeteg tanító visszaél a fegyelmi eszközökkel, nem ok arra, hogy az egész testületet támadják. A tanító tud a szemével és a szívével kormányozni és ő meggyőződésből mondhatja, hogy ha az iskolában a gyermek szeméből bizalmat látunk, akkor az nem részesül durva bánásmódban. És ma mégis csak erről van szó, mintha az éremnek nem volna fényoldala, melyet a legmagasabb hatóságok oly sokszor észrevesznek. Azt, hogy kötelességét mily hiven és odaadással teljesítette mindenkor a tanitóság, elismerte Ő felsége is, elismerte a kormány, a főváros, de különösen a szülők. Hogy az a lap, amelynek szabadelvűségét mindnyájan tiszteletben tartottuk, ez esetben nagy pessimista, azt a tények igazolják. Mig az elismerés és a rokonszenv hangja bearanyozza az eltűnt évek emlékeit és buzdít a jövőre, addig a P. H.-hoz hasonló elbirálás csak lankaszt, elkeserít. Menjen csak az iskolába ennek a lapnak a munkása, kénytelen lesz beismerni, hogy tévedett. Ő a tanitóságot a vándorhoz hasonlítja, amelyet az uton haladó fogat sara néha beszennyez; de azért nem téríti le arról az utról, amelyen 30 év óta halad. És meg van győződve róla, hogy nem is fog letérni, amiből csak áldás fakad továbbra is a tanügyre és a hazára.

Minke Béla elnök köszönetet mond Verédynek nyilatkozatáért. (Nagy éljenzés és taps.)

Zsedényi Aladár hosszabb beszéd után a köv. hat. javaslatot terjesztette elő:

Mondja ki a közgyűlés a következőket:

1. Hogy az igazgatótanács múlt hó 27-én hozott határozatát el nem fogadja, miután abban a megtorlásnak az elégtételnek csak kísérletei mutatkoznak.

2. A budapesti tanitóság az iskolai brutalitás mellett egyáltalán nem foglal állást, azt határozottan elítéli, az ilyen értelmű vádakat, mint rosszakaratu tendencziózus cselekményeket visszautasítja. A vád-

lőkkel szemben egy emberként kész talpra állani annyival is inkább, miután azok nem egyeseket, hanem az egész testületet sértették.

Ezen álláspontjának megfelelőleg mondja ki továbbá:

a) Hogy a „Pesti Hírlapot“ az egész budapesti tanítószegély megsértése miatt mindaddig, míg elégeletételt nem ad, helyiségében, a Kaszinóban meg nem türi.

b) Egész erővel oda hat, hogy valamennyi tanító azzal a lappal minden anyagi, szellemi és erkölcsi összeköttetést megszakítson.

c) Fejszólítja az ország magyar tanítószegélyét, hogy azt a lapot, a mely a nemzet napszámait arczul ütötte, hasonló elbánásban részesítse s hason oda, hogy minden család asztaláról eltávolíttassék örök időkre.

d) A „Pesti Hírlap“ millenaris alapjának kamataiból a szegény sorsu tanítóknak felajánlott összeget minden pályatársunk amolyan „harmincz ezüst pénznek“ tekinti s erte a legnagyobb szükségben sem nyuttja ki kezét.

3. Végül az elsőeknek *Varga Lászlónak* és *Hunyadi Bélának*, a kik a testület becsületének megvédésért legelőször állottak porondra, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

4. A sajtó azon részének, mely a tanítószegély védelmébe állott, szintén jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék.

Tóth Kálmán ezzel szemben a következő indítványt teszi: 1. Mondja ki a közgyűlés, hogy memorandumot vigyen kebelünkből egy deputáció a miniszter elé, melyben kéri, hogy küldje le hozzánk az iskolai fegyelmi szabályokat revízió céljából, melynek fölterjesztése után döntsön ez ügyben saját jó szándéka és véleménye szerint. Mondja ki továbbá, hogy az iskola hivatalos helyiség és a tanító hivatalos közeg. 2. Nyomassa ki a főváros tanítószegélye úgy a Pesti Hírlap, mint a Magyarország és a többi lap erre vonatkozó cikkeit és küldje meg Magyarországon összes tanítóinak.

Somogyi Béla a retorziót helyesli s ezért a Zsedényi javaslatát a Tóth K.-éval megtoldva elfogadja. Schönviczky László az igazgatóság határozati javaslata mellett érvel. Kemény János a rendkívüli közgyűlésen nyilatkozás szükségéről szól. Az igazgatótanács javaslatát elfogadja. Bursics Ernő a megtorlás ellen van. Nem ajánlja, hogy olyan eszközökkel élünk, a minőket kárhoztatunk, Kemény Simon a Zsedényi-féle javaslatok mellett szól. Nagy László a megtorlás fegyvereinek alkalmazását a helyzet által megokoltnak látja, azért a Zsedényi és Tóth-féle javaslatot elfogadja.

Medvei Zsigmond kereskedő, a ki mint szülő és a Kaszinó pártoló tagja szólott elismerőleg a tanítószegélyről, de egyuttal kifejezte azt a nézetét, hogy csak önmagához méltó retorzióval élhet a tanítószegély, a mit a Kaszinó vezetőségének javaslatában nyujt.

A többi szónokok közül Földes Géza nyujtott be indítványt, hogy kérje föl Kaszinó a tanítószegély és a középiskolai tanárság elüljáróit, hogy legyen bírāja a mai iskolának és az így nyert bizonyítványt publikálják hivatalosan.

Az indítványozók záróbeszéde után még Minke Béla elnök kért szót; hogy a maga nézetét elmondhassa a javaslatokról. Elfogadásra

ajánlotta az igazgató-tanács javaslatát. Végre szavazás alá bocsátván a kérdést, feltűnő volt, hogy sokan tartózkodtak a szavazástól, úgy, hogy mindössze csak 88-an szavaztak. Ebből az igazgatótanács javaslata kapott 80 szavazatot, a Zsedényi-féle javaslat 40, a Földes-féle 16 és a Tóth Kálmán-féle 2 szavazatot. Bár abszolút többséget így egyik javaslat sem kapott, a kaszinó elnökgazgatója, Verédy Károly a szavazás ilyen eredményét is bizalmatlanságnak tulajdonította és kijelentvén, hogy az igazgatóság szolidaritást vállalt javaslata mellett, benyújtotta nyomban lemondását.

A gyűlés tiltakozott az elnökgazgató fölfogása ellen és megmegújuló zajban éljenezte Verédy Károlyt, a ki azonban nyomban elhagyta az üléstermet.

A közgyűlést erre az elnök bezárta azzal a kijelentéssel, hogy legközelebb másik rendkívüli közgyűlést kell összehívni, a mely az igazgatóság lemondását tárgyalja.

A „tan-betyár“ irodalom.

A Kozma Andor sokat emlegetett verse és Tóth Bélának hozzá fűzött kommentárja nyomán egész kis irodalom keletkezett. Tájékoztatásul és okulásul a jövő nemzedéknek közlünk egyet-mást ebből az irodalomból.

A Kozma versére Varga László főv. tanító a következő verset röktönözte s tette közé a Magyarország f. é. okt. 23 iki számában:

Válasz Koboznak.

— Kozma Andornak —

A „Pesti Hírlap“ okt. 24 ve séré

Bár tudom, hogy árva sipja
Gyatra napszámos csupán,
S zöngeményit bérbe zugja
A napi kenyér után;
Bár tudom, hogy — ihlete van,
Vagy nincs, — hogy ha mul a hét,
Rigmust gyártani kell, mert
Kuszködéssel jár a lét:

Mégis, jó ur, türiőztesse,
Ha lehet, kissé magát,
És, ha tudja, jobb eszmékért
Csiklandozza az agyát.
Lesz talán még, ha szoritja,
Egynehány jobb ötlet ott,
Mint a kosta népre tőgni . . .
Tudja, ez kissé kopott.

Szántogat ma rajtuk ugyanis
Sok milaszna, rongy alak.
Ok ha van rá vagy ha nincs is:
Mint ebek rárontanak.
De poéta, bigyje meg bár
Napszámba süvöltsön is,
Ezt a népet megkimélte,
Kimélje meg hát ön is.

Igaz, a költő szabadság
Korlát nélkül végtelen,
De nem, hogy azt rugdossa, ki
Üldözött és védtelen.
Egy mesét juttat eszembe,
Mely avult ugyan ma már,
Tudja . . . mikor az oroslánt
Megrugdosta egy szar ár . . .

Bár igaz, e „tanbetyár“ nép
S „du-va kosta“, néhanap
Egy kis ostort, hátbarugást
Semmikép sem árt, ha kap.
Hadd eszméljen, itt az óra,
Nyis a végre föl szemét,
S üssön a sok léha firkonez
Közt öklével szertesztét.

Értse meg jól! Bár e népség
Szótlan huzza az igát
S nem kérkedik, pöffeszkedik,
Sőt odaadja igazát:
Mégis bigyje, ér az annyit,
Mint némely füzfa dalár,
A ki, bár Kisfaludysta,
Mégis csak öntelt számár.

A Pesti Hirlap több ízben szól a kérdéshez. Mult vasárnapi első cikkében a testi büntetésnek a népiskolából való teljes kiküszöbölése mellett tör lándzsát. Mi bár helytelenítjük a módot, mely szerint szolgáltatot vél tenni az ügynek, de helyeseljük a célt, melyet e lap maga elé tűzött.

Foglalkozott a dologgal az egész magyar sajtó és a főv. tanítók bántalmazásának egyetlen organum sem kél a pártjára, de több hibáztatja.

Okosan mondja az Egyetértés és Friss ujság, hogy mielőbb véget kell vetni ennek az izetlen dolognak.

Czikked halomszámra íródtak és érkeztek hozzánk is. Miután az a meggyőződésünk, hogy ennek a kérdésnek napirenden tartása ellenkezik a tanítótság érdekével, eme czikkeket ki nem adhatjuk. Egynek az esetleges közlésére azonban ígéretet tettünk. Sajnos ezt az ígéretet sem válthatjuk be teljesen az anyag összehalmazódása miatt; csak néhány sort közlünk belőle. A czikk a *Hemmert Márton* czikke. Írója erélyesen tiltakozik a tanuló megbélyezése ellen s aztán így folytatja:

„Szép az a szülői szeretet. Ezen épült fel a család, de jaj annak, a ki bünös kézzel esővát dob felebarátja házába százszor jaj annak, a ki azt a családot igyekszik megbontani, a melyet iskolának neveznek. Az iskolát a becsülés és a szeretet tartja fenn, a gyermek becsüli tanítóját, (tanbetyárját; egy kissé szokatlan még, tehát engedje meg, hogy a régi szót használjam), mert szereti és az ön új szava mindenre alkalmas, csak arra nem, hogy bizalmat, becsültetést és szeretetet ébresztszen.“

A czikk így végződik:

„Az én véleményemre különben ne sokat adjon Koboz ur, elmaradtam a kortól és annak secessió irányától, lelkesülni tudok azon korért, mikor az emberek nem igyekeztek egy másik ember verejtékkel szerzett érdemeit letiporni, hogy magunknak abból dicsőséget kovácsoljanak. Nem irigylem az ön babérjait, keservesen szerezte eddig, megérdemlette, de azt nem tudom, miért áhítozik a *tanbetyárok* babérjai után is. Olyan ritka az elismerés, hogy még ilyen uton is törekedni kell utána? Ha netalán kezei közé kerülnének e soraim, ne szerezzenek önnek rossz órákat, hisz egyebet sem tettem mint arról beszéltem, milyen szép is az a hála.“

Még egy szerény kérdést engedjen meg! Ki tanította önt írni? Ha nem úgy született az írás tudományával, bizony nehezebbre eshetett a tanulás, mert kellemetlen emlékeket ébreszt önben.“

A Pesti Napló a mult vasárnap vezércikkben szól hozzá igen érdemlegesen a dologhoz. A testi fenytéket okkal-móddal megengedhetőnek tartja. Ime egy pár sor a czikkből:

„Az álhumanizmus, mely megtagadva, vagy nem ismerve az életet, a testi fenyték teljes kiküszöbölését követeli, és az ennek nyomában járó farizeizmus, mely tudva szemet huny a tilalom megszegésének eseteire, egyaránt tarthatatlan és erkölcsileg romboló hatása. Jobb, nyiltan és becsületesen bevallani, hogy az elemi iskolából a testi fenytéket teljesen kiküszöbölni nem lehet s ezt kellő megfontolással s a tanító méltóságát nem sértő módon alkalmazni oly végső esetekben,

midőn rá szükség van. Ezeket az eseteket nem lehet paragrafusokba foglalni. Általában paragrafusokkal nem fogunk boldogulni az iskolai fegyelem terén. Ne adjunk a tanító kezébe botot, de ne is szolgáltatassuk ki őt és tanítványait a rakoncátlan és gonoszindulatu gyermekek vad hajlamainak. Lehet büntetni óra után, ahol lehet: az igazgató által kimondott ítélet alapján, tehát mindenkor nyugodtan, szenvedély nélkül, a gyermek testi épségének ártalmát feltétlenül kizáró módon. És ne a tanító legyen az soha, aki a gyermekre kezét teszi.

Ily módon is ki lehet küszöbölni iskoláinkból a pofozást, mely lealacsonyítja a magából kikelt tanítót s veszedelemmel járhat a megfenyített gyermekre. Vadságot, vagy rakoncátlanságot némán tűrni, ez az egyik véglét. Mikor a türelem fonala elszakad (mert bizonyos esetekben el kell ennek szakadnia), akkor kitörni és a kihágón boszút állani, ez a másik véglét. A kettő szoros összefüggésben van egymással. Egyik sem való az iskolába, egyiket sem tűrheti el a társadalom, melynek érdeke és kötelessége az ifju nemzedék helyes irányu nevelése. Fegyelem nélkül ez el nem érhető. És minthogy egyes — bár hála Istennek, nagyon ritka — esetekben a fegyelem testi fenyték nélkül kellőképpen nem érvényesíthető, végül még sem marad más hátra, mint ezt a szomorú expedienst nyíltan felvenni a fegyelmi eszközök sorába, de nem mint magáról megfélelkezett ember indulatos bosszuállásának, hanem mint az igazságos és megfontolt megtorlás eszközét.

Romhányi Sándor röpiratot írt és adott ki főleg a *Tóth Béla* jó tanácsa ellen. A többek között így szól:

„Avagy, ha felnő (a gyerek) és katonasorba kerül, visszamondja, hogy „selber áner!“, ha „Hundskerl“ nek mondja a kapitánya; avagy a munkás kalapácesal üsse fejbe a munkaadóját, amiért lustasága miatt levont a béréből; vagy — hogy messze ne menjünk — a szegény újságkihordó asszony, kinek vasárnap 4–5 kilóval többet akasztanak a nyakába a „Pesti Hirlap“ papirosából, vágja fejbe vele *Tóth Béla* urat, mert ő is közreműködik abban, hogy vastagabb legyen az újság.

Mert a szegénynek a 4 kiló ér föl egy pofonnal, a munkásnak a bérlevonás, a katonának szidás, a pofona és így tovább. Ön esti levelekkel, *Koboz* ur vasárnapi krónikákkal pofoz, mindkettejüknek pedig az a pofonuk, hogy a tanítók is tudnak verset komponálni és levelet írni“.

Ez a „levél“ az, a mi nekünk sem fér a fejünkbe. Nem értjük, hogy lehet olyan férfiaknak, a kik bennünket *személyünkben* nem bántottak magán levelet, plane durva hangu levelet írni? Ki van arra jogosítva, hogy az egész testületet ért bántalmat a maga szakállára így törekedjék megtorolni? Ki hatalmazta fel reá? Nem habozunk nyilvánítani, hogy ez a levélírás (ha csakugyan való), legsajnálatosabb momentuma ennek az egész mozgalomnak.

Az „Új század“ így emlékezik meg a dologról:

A *szamár*. *Koboz* urat, a heti kinrimek nagy végeladóját, fülelkel diszítette fel egy tanár. Ez a dekoráció igaztalan és helytelen volt, mert *Koboz* urra mindent rá lehet fogni, csak azt nem, hogy *szamár*. A *szamarak* nem tartanak minden kormány számára raktáron dicsőítő rimeket, a *szamarak* nem hordanak olyan pápaszemet, hogy a politikai

érzékenysége és a gyomra azonos a szamár bőrével, érzékenységgével és gyomrával. Százezren keseregnek, százezren érzik a csapásokat, melyek az országot érik, de Koboz ur vigan dalol, az ő bőre nem érzi az ostoresapást. Az ő érzékenysége csak akkor kezd működni, ha a legsajátabb fiát kupán teremti a tanítója. Csak a fiával érez együtt, a testvéreivel nem. A gyomra meg olyan, hogy bevesz mindenféle kosztot. Nem válogatós és bármit tesz elébe az uralkodó politikai rendszert Koboz ur megrágja és dalol utána. Vannak, kik dalában gyönyörködnek, de vannak olyanok is, kik azt mondják, hogy a mit a Koboz ur kosztja szül, az nem dal... És orrukat befogva távoznak a tanítók. —rd.

Luttenberg Agoston emlékezete.

A kartársi érzület, a tanítványi hála, a hitsorsosi kegyelet és elismerés nem sokáig hagyta jeltelenül a legkiválóbb magyar néptanítók egyikének sírját.

Az az összeg, a mely az oly korán elhunyt kitünő kartárs az igénytelenségig szerény egyéniségének megfelelő siremlék felállítására és áldottnevének megörökítése céljából az Eötvös-alapnál elhelyezendő alapítványra elég volt, rövid idő alatt egybegyűlt. A rendezőség abba a helyzetbe jutott, hogy a felállított siremléknél ismételtlen áldozhatott a jeles iránt érzett tiszteletnek és kegyeletnek.

A Luttenberger Agoston sírkövének leleplezési ünnepélye f. hó 28-án volt. Egyszerű, de mélyen megindító ünnepe volt ez a szeretetnek és halának. Ott voltak ez az ünnepélyen mindazok, a kik a Luttenberger szívéhez közelebb állottak. A rokonok s az egyház előjárói mellett szellemének s nemes törekvésének rokonai: Péterfy Sándor, Lakits Vendel, Léderer Ábrám, Peress Sándor, Falvay Antal, Józsa Mihály, Schmied Albin, Szőke István és neje Szepanko Albert, Preszmayer Emilia, Száva János, Kapy Rezső és neje, Gottlieb György, Velösy Lipót, Ember János és sokan volt barátai és tisztelői közül. Ott volt a T. Hazának, a Fröbel képzőnek és az orsz. óvóképzőnek növendékserege.

Az ünnepélyt a Tanítók Háza ifjainak karéneke nyitotta meg. A Hymnust énekeltek.

Azután *Kaczián* János, vallási tanár mondott emelkedett szellemű s a porladó jelest hiven jellemző szép beszédet.

Majd *Pósa* Lajos szavalta el megindító gyönyörű alkalmi ódáját. E szavalás hatása alatt könnyült a szempillákra.

Fokozódott a meghatottság sokaknál a halk zokogásig, midőn a Fröbel-képző növendékei magát az elhunyt zeneköltőt szólalták meg, előadván (és pedig igen sikerülten) egyik legszebb alkotását: *Rózsa bokor virágzik a halmon.*

Végül az orsz. óvónőképző növendékei énekeltek el a szózatot.

I ARTALOM.

— Vörösmarty-ünnep. — A fővárosi tanitóság megbántása. — Meggondolalan és illetéktelen tanács. — Tiltakozó gyűlések. — A tanbetyár-irodalom — Luttenberg Agoston emlékezete.

Laptulajdonos: A Népnevelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia”-nyomda, Budapest VI., Teréz körút 3.

„Hunnia” könyvnyomda Budapest, Teréz körút 3.